ΜΑΘΗΣΗ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ: ΑΞΙΟΛΟΓΩΝΤΑΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

ΟΛΙΟΥΜΤΣΕΒΙΤΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ & ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

LINGLAB WEBINAR, 14/1/2021

This project has received funding from the European Union's Horizon2020 research and innovation programme under the Marie Skłodowska Curie grant agreement No 765556.

ΤΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Στο πλαίσιο του προγράμματος *The Multilingual Mind* (Horizon 2020 - Δράσεις Marie Skłodowska Curie): ένα διεθνές και διεπιστημονικό ερευνητικό πρόγραμμα σχετικά με την πολυγλωσσία

- Το ερευνητικό πρόγραμμα στο Α.Π.Θ.:

Γραμματική και λεξιλογική ανάπτυξη σε παιδιά προσφύγων σχολικής ηλικίας

- Το πρόγραμμα επικεντρώνεται:
  1) Στην κατάκτηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας από παιδιά με προσφυγικό υπόβαθρο
  2) Στη διερεύνηση των κατάλληλων διδακτικών τεχνικών γι’ αυτά

ΤΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Στο πλαίσιο του προγράμματος *The Multilingual Mind* (Horizon 2020 - Δράσεις Marie Skłodowska Curie): ένα διεθνές και διεπιστημονικό ερευνητικό πρόγραμμα σχετικά με την πολυγλωσσία

- Το ερευνητικό πρόγραμμα στο Α.Π.Θ.:

Γραμματική και λεξιλογική ανάπτυξη σε παιδιά προσφύγων σχολικής ηλικίας

- Το πρόγραμμα επικεντρώνεται:
  1) Στην κατάκτηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας από παιδιά με προσφυγικό υπόβαθρο
  2) Στη διερεύνηση των κατάλληλων διδακτικών τεχνικών γι' αυτά

ΔΟΜΗ

1. Εισαγωγή
   - Προσφυγική κρίση (στην Ελλάδα)
   - Εκπαίδευση προσφύγων
   - Διδασκαλία του λεξιλογίου στη Γ2
2. Παρούσα έρευνα
   - Συμμετέχοντες
   - Μεθοδολογία
3. Αποτελέσματα
4. Συζήτηση και συμπεράσματα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

- Παγκοσμίως
  - Περισσότεροι από 20 εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο ζουν ως πρόσφυγες
  - Περισσότεροι από τους μισούς είναι ανήλικοι

- Ελλάδα
  - Περισσότεροι από 1 εκατομμύριο πρόσφυγες έχουν φτάσει στην Ελλάδα από το 2015
  - Συνηθέστερες χώρες καταγωγής: Αφγανιστάν, Συρία, Κονγκό, Παλαιστίνη και Ιράκ
  - Το ποσοστό των παιδιών ξεπερνάει το ένα τρίτο του συνολικού πληθυσμού

(1951 Convention; ESI, 2017; UNHCR, 2018, 2019, 2019i, 2020)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

- Παράγοντες που επηρεάζουν τη διδασκαλία κατά την ένταξη στην εκπαίδευση:
  - ✓ Ελάχιστη ή διακεκομμένη τυπική φοίτηση
  - ✓ Τραύμα, άγχος, φτώχεια ή απομόνωση
  - ✓ Μηδενική ή πολύ περιορισμένη γνώση της γλώσσας που μιλιέται στο σχολικό περιβάλλον

  - ➢ Ανεπαρκής κατάρτιση και ετοιμότητα των εκπαιδευτικών
  - ➢ Έλλειψη διδασκαλίας προσαρμοσμένης στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των παιδιών
  - ➢ Περιορισμένη έρευνα σχετικά με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με προσφυγικό υπόβαθρο

(e.g., Hamisa, 2017; Meka, 2013; Mogli & Papadopoulou, 2018)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

- Παράγοντες που επηρεάζουν τη διδασκαλία κατά την ένταξη στην εκπαίδευση:
  - ✓ Ελάχιστη ή διακεκομμένη τυπική φοίτηση
  - ✓
  - ✓
  - ➢
  - ➢ Έλλειψη διδασκαλίας προσαρμοσμένης στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των παιδιών
  - ➢ Περιορισμένη έρευνα σχετικά με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με προσφυγικό υπόβαθρο

Άλυτα ζητήματα σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών με προσφυγικό υπόβαθρο στην Ελλάδα:

✓ Χαμηλό επίπεδο γλωσσομάθειας

✓ Ασταθής φοίτηση

✓ Ελλιπής κατάρτιση εκπαιδευτικών εκ μέρους της πολιτείας

(e.g., Hamisa, 2017; Meka, 2013; Mogli & Papadopoulou, 2018)

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ ΣΤΗ Γ2

Κριτήρια για την επιλογή του λεξιλογίου:

- συχνότητα
- εύρος συμφραζομένων
- απεικονισιμότητα
- θεματική-κέντρα ενδιαφέροντος

Τεχνικές διδασκαλίας του λεξιλογίου:

- Ρητή διδασκαλία: συνειδητή μάθηση

  π.χ., κάρτες, μνημονικές τεχνικές, δραστηριότητες με λεξικά, παιχνίδια
- Υπόρρητη διδασκαλία: ασύνειδη μάθηση

  π.χ., συζήτηση, κείμενο, ταινία

(Alipour Madarsara et al., 2015; Genç, 2004; Harmer, 2008; Nation, 2013; Sitompul, 2013)

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ ΣΤΗ Γ2

Κριτήρια για την επιλογή του λεξιλογίου:

- συχνότητα
-
-
-
-

Οι νεαροί μαθητές μπορεί να αποσπαστούν πιο εύκολα από τους μεγαλύτερους μαθητές ➔ οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αξιοποιούν ποικίλες δραστηριότητες που εντάσσονται σε όλες τις διδακτικές προσεγγίσεις και να κρατούν τους μαθητές ενεργούς

Τεχν

- Ρητή διδασκαλία: συνειδητή μάθηση
  π.χ., κάρτες, μνημονικές τεχνικές, δραστηριότητες με λεξικά, παιχνίδια
- Υπόρρητη διδασκαλία: ασύνειδη μάθηση
  π.χ., συζήτηση, κείμενο, ταινία

(Alipour Madarsara et al., 2015; Genç, 2004; Harmer, 2008; Nation, 2013; Sitompul, 2013)

ΡΗΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

- **Κάρτες**: κάρτα με εικόνα και πληροφορίες σχετικά με τη λέξη
  - ✓ Διατηρούν το ενδιαφέρον των μαθητών
  - ✓ Μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκτός τάξης
  - ✓ Ικανές να ενισχύσουν τη λεξιλογική ικανότητα και τη λεξιλογική σταθεροποίηση
  - ✓ Κατάλληλες για μαθητές δημοτικού σε πρωταρχικά επίπεδα γλωσσομάθειας

- **Παντομίμα**: η διαδικασία της μίμησης και της αναπαράστασης
  - ✓ Ενεργητική και δημιουργική συμμετοχή των μαθητών
  - ✓ Ελκύεται η προσοχή υπερκινητικών ή ντροπαλών μαθητών
  - ✓ Η ενσώματη εμπειρία της λεξικής σημασίας προωθεί την κατάκτηση και διατήρηση του λεξιλογίου
  - ✓ Αποτελεσματική για μη προχωρημένα επίπεδα γλωσσομάθειας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

(e.g., Alipour Madarsara et al., 2015; Nugroho et al., 2012; Skoning et al., 2017; Stamatatou, 2018)

ΥΠΟΡΡΗΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Χρήση συγκειμενικών ενδείξεων: εξάγοντας τη σημασία των λέξεων με βάση χρήσιμες ενδείξεις

- ✓ Οι λέξεις δεν υπάρχουν εκτός συγκειμένου
- ✓ Οι νέοι μαθητές πρέπει να «μάθουν πώς να μαθαίνουν»
- ✓ Οι μαθητές μιας Γ2 έρχονται αντιμέτωποι με περισσότερες άγνωστες λέξεις

Ζητήματα:

- περιορισμένο λεξιλόγιο μαθητών
- σταδιακά αυξανόμενη εξοικείωση

(e.g., Alemi & Tayebi, 2011; Hulstijn, 2001; Mediha & Enisa, 2014; Nagy, 1997; Nation, 2013)

ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Η αποτελεσματικότητα των προηγούμενων διδακτικών τεχνικών σε μαθητές δημοτικού σχολείου με προσφυγικό υπόβαθρο παραμένει αχαρτογράφητη.

1. **Μπορούν οι κάρτες, η παντομίμα και το συγκείμενο να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των μαθητών δημοτικού με προσφυγικό υπόβαθρο βελτιώνοντας αποτελεσματικά τις λεξιλογικές τους ικανότητες στη Γ2;**

Παρόλο που η ευκολία εκμάθησης μιας λέξης επηρεάζεται επίσης από το τι μέρος του λόγου είναι (Folse, 2006), αυτό που μένει ανεξερεύνητο είναι εάν μια συγκεκριμένη λεξιλογική παρέμβαση είναι πιο ταιριαστή και αποτελεσματική για συγκεκριμένα μέρη του λόγου.

2. **Διαφέρει η αποτελεσματικότητα μιας διδακτικής τεχνικής ανάλογα με το μέρος του λόγου των λέξεων που διδάσκονται;**

ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Η αποτελεσματικότητα των προηγούμενων διδακτικών τεχνικών σε μαθητές δημοτικού σχολείου με προσφυγικό υπόβαθρο παραμένει ανεξερεύνητη.

1. **[illegible] τις α[illegible] ας α[illegible]**

Πα[illegible] ου λόγ[illegible] ένη λεξιλογική παρέμβαση είναι πιο ταιριαστή και αποτελεσματική για συγκεκριμένα μέρη του λόγου.

2. **Διαφέρει η αποτελεσματικότητα μιας διδακτικής τεχνικής ανάλογα με το μέρος του λόγου των λέξεων που διδάσκονται;**

Βασικός στόχος: να παρέχουμε στους εκπαιδευτικούς που εργάζονται με παιδιά με προσφυγικό υπόβαθρο και αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ικανοποίηση των αναγκών των μαθητών, με οδηγίες για κατάλληλες και αποτελεσματικές τεχνικές διδασκαλίας του λεξιλογίου στη Γ2.

ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

- 33 μαθητές δημοτικού (15 κορίτσια, ΜΟ ηλικίας = 10,01, *ΤΑ* = 1,46)
- **Περίοδος φοίτησης στο σχολείο**: Όλοι οι μαθητές φοιτούσαν σε τάξεις υποδοχής στην περιοχή της Θεσσαλονίκης για μια περίοδο 8,09 μηνών κατά μέσο όρο (*ΤΑ* = 5,59)
- **Τάξεις**: Β’ (5 μαθητές), Γ’ (10 μαθητές), Δ’ (5 μαθητές), Ε’ (7 μαθητές), ΣΤ’ (6 μαθητές)
- **Πρώτες γλώσσες**: Κουρδικά (21 μαθητές), Αραβικά (5 μαθητές), Φαρσί (7 μαθητές)

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Προκαταρκτικά τεστ:

- **Τεστ μη λεκτικής νοημοσύνης** (Raven, 2003)
  - κανένα σκορ κάτω από τα κλινικά επίπεδα νοητικής υστέρησης (ΜΟ = 105.51, *ΤΑ* = 16.24)
- **Τεστ γλωσσομάθειας από το ΔΙΑΠΟΛΙΣ** (Tzevelekou et al., 2013)
  - 15 παιδιά κατατάχθηκαν στο Α1 επίπεδο, ενώ 18 παιδιά κατατάχθηκαν στο Α0 επίπεδο
- **Δοκιμασία λεξικής συσχέτισης** (e.g., Fitzpatrick, 2006)
  - οι μαθητές ήξεραν 29.92% από τις λέξεις κατά μέσο όρο
  - διαμορφώθηκε το τελικό σετ των 30 λέξεων-στόχων

ΕΠΙΣΗΣ **ερωτηματολόγιο για γλώσσα και γραμματισμό** (προσαρμοσμένο από Dosi, 2016)

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

- **Παρεμβάσεις**
  - Κάρτες
  - Παντομίμα
  - Χρήση συγκειμενικών ενδείξεων

- **Βασικά κριτήρια επιλογής λέξεων**
  - Θεματική ενότητα: *περιβάλλον και φύση*
  - Επίπεδο γλωσσομάθειας των μαθητών στα ελληνικά (Tzevelekou et al., 2013; *Kelly:* Charalabopoulou & Gavrilidou, 2012)
  - Συχνότητα εμφάνισης του λεξικού τύπου στα σχολικά εγχειρίδια (*HelexKids:* Terzopoulos et al., 2017)

ΚΑΡΤΕΣ

- κάρτες με μια εικόνα από τη μία πλευρά και γραμμένη τη λέξη-στόχο από την άλλη
- οι εικόνες ανακτήθηκαν από τη βάση δεδομένων *The Multilingual Picture* (Duñabeitia et al., 2018) και από το site *iStock/IdealImage* (https://www.istockphoto.com/)
- διδάσκονταν συνολικά πέντε ουσιαστικά και πέντε ρήματα που θα μπορούσαν να συνδυαστούν για να σχηματίσουν κύριες προτάσεις

π.χ. 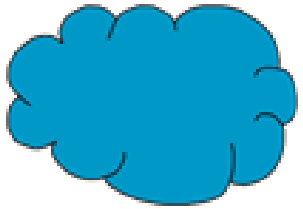 το σύννεφο κρύβει

Το σύννεφο κρύβει τον ήλιο.

ΠΑΝΤΟΜΙΜΑ

- μια λίστα με τις λέξεις-στόχους δινόταν στους μαθητές
- η ερευνήτρια έκανε μια κίνηση και οι μαθητές έπρεπε να μαντέψουν τη λέξη
- διδάσκονταν συνολικά πέντε ουσιαστικά και πέντε ρήματα που επίσης μπορούσαν να συνδυαστούν για να σχηματίσουν κύριες προτάσεις

π.χ. ανεβαίνω το βουνό

Ανεβαίνω στο βουνό.

ΧΡΗΣΗ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ

- διδάσκονταν δύο σύντομα κείμενα με πέντε ουσιαστικά και πέντε ρήματα συνολικά
- κάθε λέξη-στόχος ήταν μαρκαρισμένη με διαφορετικό χρώμα
- οι χρήσιμες ενδείξεις περικειμένου ήταν υπογραμμισμένες με τα αντίστοιχα χρώματα
- ζητούταν από τους μαθητές να μαντέψουν τη σημασία κάθε λέξης, βασιζόμενοι στις συγκειμενικές ενδείξεις που δίνονταν

Ο ελέφαντας είναι ζώο και ***ζει*** στη Σουμάτρα. Στη Σουμάτρα έχει πολλά ***φυτά***, δέντρα, λουλούδια και άλλα. Κάθε μέρα οι ελέφαντες τρώνε πολλά φυτά στο ***δάσος***. Όταν δεν βρέχει στο δάσος, τα φυτά είναι λιγότερα και οι ελέφαντες δεν έχουν φαγητό. Δηλαδή όταν δεν υπάρχει νερό, τα φυτά και οι ελέφαντες στη Σουμάτρα ***μειώνονται***. Χωρίς ζώα και φυτά όμως το δάσος ***καταστρέφεται***.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- ένα πρωτόκολλο δημιουργήθηκε για κάθε τύπο παρέμβασης
- δύο σχολικά δίωρα (2 x 80 λεπτά) ανά τύπο παρέμβασης
- όλο το διδακτικό υλικό μεταφράστηκε στα αραβικά, κουρδικά και φαρσί και χρησιμοποιήθηκε από τον ερευνητή μέσα στην τάξη
  - με σκοπό να ενθαρρύνεται η χρήση της πρώτης γλώσσας
- το πρώτο δίωρο ξεκινούσε και το δεύτερο δίωρο ολοκληρωνόταν με ένα σύντομο τεστ, που αποτελούταν από δύο ασκήσεις
  - μία άσκηση αντιστοιχίας λέξης-εικόνας/φράσης
  - και μία άσκηση συμπλήρωσης προτάσεων

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΚΑΡΤΕΣ

- *Αριθμός μαθητών* = 31

	ΤΕΣΤ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: Αριθμός Μαθητών	ΤΕΣΤ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: Αριθμός Μαθητών
Σκορ μεταξύ 0-3	22 /31	18 /31
Σκορ μεταξύ 4-7	8 /31	12 /31
Σκορ μεταξύ 8-10	1 /31	1 /31
Σκορ ≥ 5	5 /31	9 /31

$t(30) = -2.1039$, $p = .04$

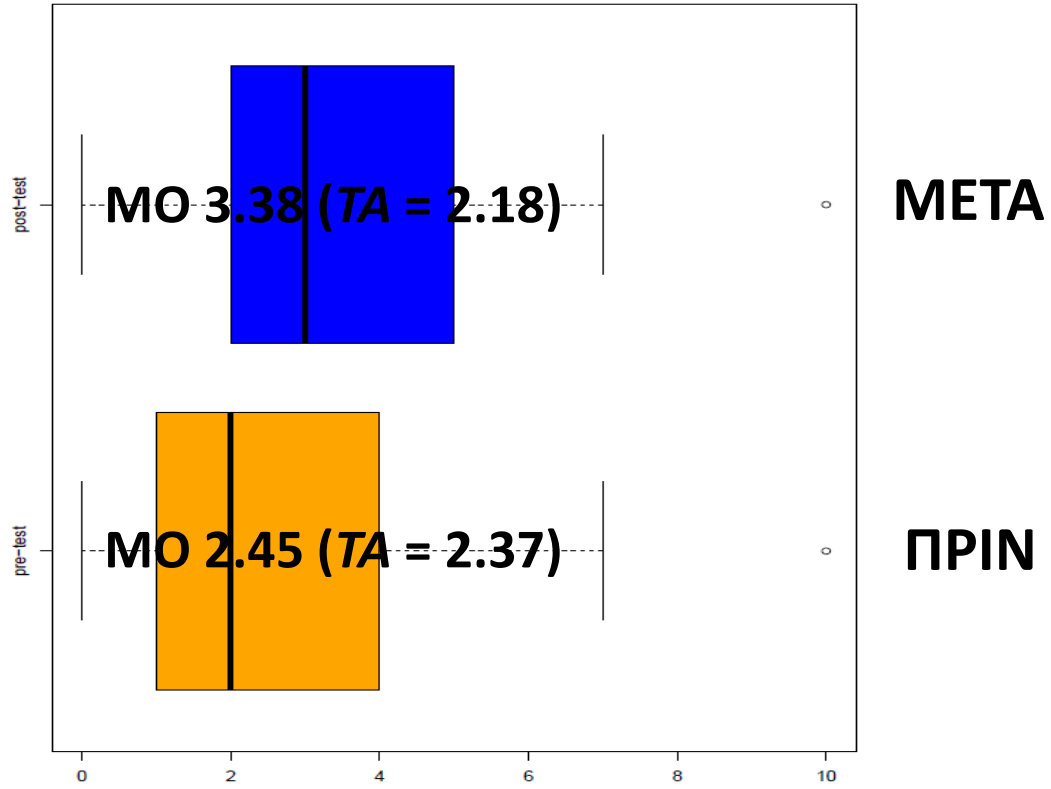

ΠΑΝΤΟΜΙΜΑ

- *Αριθμός μαθητών* = 28

	ΤΕΣΤ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: Αριθμός Μαθητών	ΤΕΣΤ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: Αριθμός Μαθητών
Σκορ μεταξύ 0-3	11 /28	7 /28
Σκορ μεταξύ 4-7	13 /28	16 /28
Σκορ μεταξύ 8-10	4 /28	5 /28
Σκορ ≥ 5	12 /28	19 /28

$t(27) = -4.6663$, $p < .001$

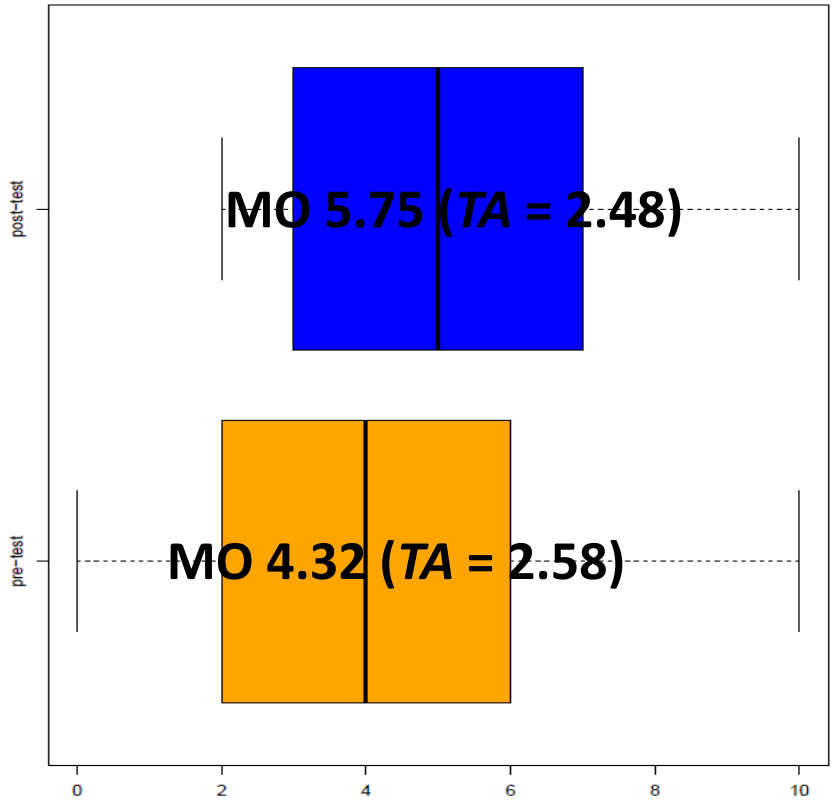

ΜΕΤΑ

ΠΡΙΝ

ΧΡΗΣΗ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΝΔΕΙΞΕΩΝ

- *Αριθμός μαθητών* = 27

	ΤΕΣΤ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: Αριθμός Μαθητών	ΤΕΣΤ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: Αριθμός Μαθητών
Σκορ μεταξύ 0-3	22 /27	17 /27
Σκορ μεταξύ 4-7	3 /27	7 /27
Σκορ μεταξύ 8-10	2 /27	3 /27
Σκορ ≥ 5	3 /27	6 /27

$p > .1$

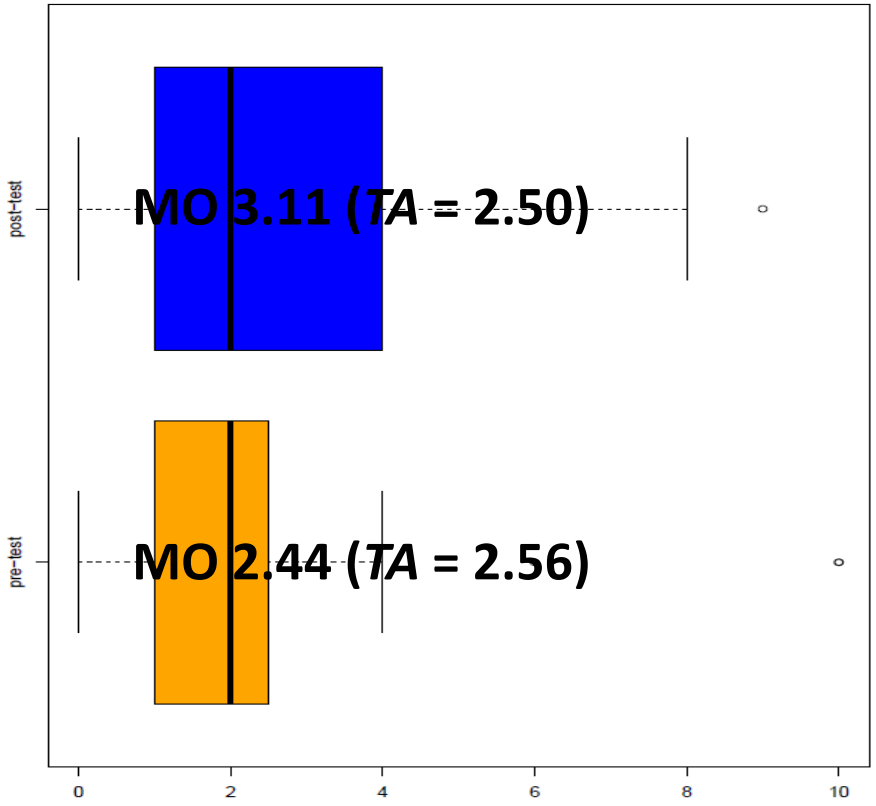

ΜΕΤΑ

ΠΡΙΝ

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

	ΤΕΣΤ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: Μέσος όρος στα ουσιαστικά	ΤΕΣΤ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: Μέσος όρος στα ρήματα	Στατιστική διαφορά
Κάρτες	**2.09** /5 (*TA* = 1.46)	1.29 /5 (*TA* = 1.18)	$t(30) = 2.922$, $p < .01$
Παντομίμα	**3.17** /5 (*TA* = 1.21)	2.57 /5 (*TA* = 1.47)	$t(27) = 3.0139$, $p < .01$
Χρήση συγκειμενικών ενδείξεων	1.51 /5 (*TA* = 1.52)	1.59 /5 (*TA* = 1.27)	$p > .1$

- Σημαντική επίδραση του μέρους του λόγου των λέξεων βρέθηκε για τις κάρτες και την παντομίμα αλλά όχι την παρέμβαση με τη χρήση συγκειμενικών ενδείξεων.

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΑΛΛΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

Διερευνήσαμε πιθανές σχέσεις μεταξύ του βαθμού βελτίωσης στο λεξιλόγιο των παιδιών και μια σειρά παραγόντων: **1)** πρώτη γλώσσα, **2)** ηλικία, **3)** περίοδο εγγραφής στο σχολείο, **4)** γραμματισμό, **5)** βαθμό χρήσης των ελληνικών

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΑΛΛΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

Διερευνήσαμε πιθανές σχέσεις μεταξύ του βαθμού βελτίωσης στο λεξιλόγιο των παιδιών και μια σειρά παραγόντων: **1)** πρώτη γλώσσα, **2)** ηλικία, **3)** περίοδο εγγραφής στο σχολείο, **4)** γραμματισμό, **5)** βαθμό χρήσης των ελληνικών

- Για την παρέμβαση με τη χρήση συγκειμενικών ενδείξεων, βρέθηκε μια μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ **της ηλικίας των μαθητών** και το βαθμό βελτίωσής τους στο λεξιλόγιο (r_s = .39, ***p* = .04**).
- Τα αποτελέσματα δεν έδειξαν καμία άλλη σημαντική συσχέτιση για καμία από τις παρεμβάσεις (όλες *ps* > .05).

ΣΥΖΗΤΗΣΗ & ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΡΗΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

- **Κάρτες**: Οι μαθητές πέτυχαν στατιστικά καλύτερες βαθμολογίες στο τεστ μετά την παρέμβαση
  - φαίνεται ωφέλιμη η σύνδεση μεταξύ οπτικών και γραπτών πληροφοριών
  - δίνεται συνεχές κίνητρο στους μαθητές

- **Παντομίμα**: Η απόδοση μετά την παρέμβαση των μαθητών βελτιώθηκε σημαντικά
  - φαίνεται πόσο επωφελής μπορεί να είναι η εμπλοκή της κίνησης στο μάθημα
  - δυνατότητα να προσελκύσουμε επίσης μαθητές που δεν είναι πλήρως ενσωματωμένοι στην εκπαιδευτική διαδικασία

- Καλύτερη απόδοση μετά την παρέμβαση στα **ουσιαστικά** και στους δύο τύπους παρέμβασης

(e.g., Alipour Madarsara et al., 2015; Nugroho et al., 2012; Skoning et al., 2017; Stamatatou, 2018)

ΥΠΟΡΡΗΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

- **Χρήση συγκειμενικών ενδείξεων**: Υπήρξε μια μικρή βελτίωση στο λεξιλόγιο
  - χαμηλή γλωσσική επάρκεια στα ελληνικά
  - περιορισμένες δεξιότητες γραμματισμού στην πρώτη γλώσσα
  - ανάγκη συστηματικής εμπλοκής με την ανάγνωση μεγάλου εύρους θεματικών

- Η απόδοση των μαθητών μετά την παρέμβαση ήταν **ανεξάρτητη από το μέρος του λόγου** των λέξεων

(e.g., Mogli & Papadopoulou, 2018; Nation, 2013)

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΑΛΛΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

- Για την παρέμβαση με τη χρήση συγκειμενικών ενδείξεων, βρέθηκε μια μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ **της ηλικίας των μαθητών** και το βαθμό βελτίωσής τους στο λεξιλόγιο.
  - Λαμβάνοντας υπόψη **τη γλωσσική και τη γνωστική ανάπτυξη** στη διάρκεια του δημοτικού, τα μεγαλύτερα παιδιά φαίνεται πως μπορούν να ωφεληθούν σε μεγαλύτερο βαθμό σε σύγκριση με τα μικρότερα

- Δεν βρέθηκε σημαντική επίδραση άλλων παραγόντων για καμία από τις παρεμβάσεις
  - μεγάλη **ποικιλομορφία** στην τάξη
  - ζητήματα που είναι **εγγενώς συνδεδεμένα** με τον πληθυσμό-στόχο
  - **η χρήση της δεύτερης γλώσσας** περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό στο περιβάλλον της τάξης
  - **επιπλέον παράγοντες** πρέπει να ληφθούν υπόψη

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ερευνητικό ερώτημα 1:
  - Οι κάρτες και η παντομίμα φαίνεται να είναι αποτελεσματικές παρεμβάσεις λεξιλογίου για παιδιά δημοτικού με προσφυγικό υπόβαθρο **σε αντίθεση με** τη παρέμβαση με τη χρήση συγκειμενικών ενδείξεων.
  - Εκτός από την ενσωμάτωση χρώματος, φαίνεται πως περαιτέρω προσαρμογές χρειάζονται έτσι ώστε η παρέμβαση με τη χρήση συγκειμενικών ενδείξεων να είναι πιο κατάλληλη για τον δεδομένο πληθυσμό.
- Ερευνητικό ερώτημα 2:
  - Τα **ουσιαστικά** είναι πιο εύκολο να τα μάθουν οι μαθητές μέσω καρτών και παντομίμας. (Folse, 2006)
  - Όσον αφορά την παρέμβαση με τη χρήση συγκειμενικών ενδείξεων, **τα ουσιαστικά και τα ρήματα** φαίνεται να είναι εξίσου εύκολα (ή εξίσου δύσκολα). (Na & Nation, 1985)

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Charalabopoulou, F., & Gavrilidou, M. (2012). Creating Frequency-Based Vocabulary Lists For L2 Learners. In Z. Gavriilidou, A.Efthymiou, E. Thomadaki, & P. Kambakis-Vougiouklis (Eds.), *Selected papers of the 10th ICGL* (pp.195-201). Komotini, Greece: Democritus University of Thrace.

Cholezas, I. (2018). The education of refugee children in Greece. *Greek Economic Outlook, 35*, 38-43.

Dosi, I. (2016). *The verbal aspect in bilingual children: The effect of linguistic, cognitive and environmental factors* (Unpublished doctoral dissertation). Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki, Greece.

Hamisa, M. A. (2017). Turkish language acquisition of refugee students in North Cyprus public schools. *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences*[Online], *3*, 313-322.

Harmer, J. (2002). *The practice of English Language Teaching* (3rd ed.). Harlow: Longman.

Mediha, N., & Enisa, M. (2014). A comparative study on the effectiveness of using traditional and contextualized methods for enhancing learners' vocabulary knowledge in an EFL classroom. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 116*, 3443-3448.

Meka, J. A. (2013). When caring isn't enough: Meeting the needs of refugee children through culturally responsive teaching. *International Journal of Early Childhood Education and Care, 2*, 85-104.

Mogli, M., & Papadopoulou, M. (2018). "If I stay here, I will learn the language": Reflections from a case study of Afghan refugees learning Greek as a second language. *Research Papers in Language Teaching and Learning, 9*, 181-194.

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Nation, I., & Hunston, S. (2013). *Learning Vocabulary in Another Language* (Cambridge Applied Linguistics). Cambridge: Cambridge University Press.

Nugroho, S. N., Nurkamto, J., & Sulistyowati, H. (2012). Improving Students Vocabulary Mastery Using Flashcards. *Jurnal Pendidikan Bahasa Inggris, 1*, 1–15.

Sella-Mazi, E. (2016). Η διγλωσσία στην Ελλάδα [Bilingualism in Greece]. In E. Skourtou & V. Kourti-Kazoulli (Eds.), *Διγλωσσία και διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας* [Bilingualism and teaching of Greek as a second language] (pp.20-69). Athens, Greece: Hellenic Academic Libraries Link.

Skoning, S. N., Wegner, T., & Mason-Williams T. (2017). Teaching vocabulary through movement: What are the outcomes for children? *Journal of Research in Childhood Education, 31*, 1-8.

Terzopoulos, A. R., Duncan, L. G., Wilson, M. A., Niolaki, G. Z.,& Masterson, J. (2017). HelexKids: A word frequency database for Greek and Cypriot primary school children. *Behavior Research Methods, 49*, 83-96.

The UN Refugee Agency (UNHCR). (2019). Figures at a glance. Retrieved from https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html.

The UN Refugee Agency (UNHCR). (2019i). Greece sea arrivals dashboard. Retrieved from https://data2.unhcr.org/en/documents/details/71287.

The UN Refugee Agency (UNHCR). (2018). Refugee statistics. Retrieved from https://www.unrefugees.org/refugee-facts/statistics/.

Σας ευχαριστούμε για την προσοχή σας!

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΡΕΥΝΑ: ΘΑ ΘΕΛΑΜΕ ΝΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΟΥΜΕ ΟΛΟΨΥΧΑ ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥΣ, ΤΙΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ, ΤΟΥΣ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΣ (IVAN, KAZEM, KEIVAN ΚΑΙ YOHANNA), ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΒΟΗΘΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΡΧΟΝΤΟΥΛΑ ΓΚΟΥΤΖΙΟΥΛΗ ΚΑΙ ΝΙΝΑ ΔΟΥΚΑ.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

- Το παρόν έργο έχει επίσης ως στόχο την διερεύνηση κατάλληλων διδακτικών πρακτικών γραμματικής
- Εστίαση σε γραμματικά φαινόμενα που φαίνεται να είναι ιδιαίτερα προβληματικά κατά την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας:
  - δύο τιμές του χρόνου (παρελθόν-μέλλον)
  - συμφωνία μεταξύ άρθρου-ουσιαστικού ως προς το γένος
- Οι παρεμβάσεις που πρόκειται να μελετηθούν:
  - Διδασκαλία βάσει γλωσσικής επεξεργασίας (Processing Instruction)
  - Εστίαση στον τύπο (Focus on Form)
  - Δικτόγλωσσο (Dictogloss)

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΒΑΣΕΙ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΒΑΣΕΙ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Κοκκινοσκουφίτσα χθες …	Η Κοκκινοσκουφίτσα αύριο …	
☐	☐	ξάπλωσε στο κρεβάτι.
☐	☐	θα σαπουνίσει τα χέρια.
☐	☐	θα φωτίσει με την λάμπα.
☐	☐	τελείωσε το φαγητό.

ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ

Την προηγούμενη βδομάδα η Ανίτα πήγε με την Ντανιέλα σε ένα πάρτι. Η Ντανιέλα έκανε μαθήματα χορού και ήξερε να χορεύει. Η Ανίτα δεν ήξερε, αλλά θαύμα**σε** όλους τους χορευτές. Έτσι αποφάσι**σε** να ξεκινήσει και αυτή χορό. **Θα** διασκεδά**σει** πολύ με τον χορό και **θα** γνωρί**σει** πολλά καινούρια άτομα. Είναι τέλειος ο χορός.

Απάντησε στις ερωτήσεις

1. Η Ανίτα πήγε σε ένα πάρτι. ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ
2. Η Ανίτα ήξερε να χορεύει πριν πάει στο πάρτι. ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ
3. Ο χορός αρέσει πολύ στην Ανίτα. ΣΩΣΤΟ ΛΑΘΟΣ

ΔΙΚΤΟΓΛΩΣΣΟ

ΔΙΚΤΟΓΛΩΣΣΟ

Η Άντα είναι από τη Ζάμπια. Φέτος είναι διακοπές με την οικογένειά της στη Μαδαγασκάρη. Χθες η Άντα γνώρισε στην παραλία τη Μαρία και γύρισε στο ξενοδοχείο μαζί της. Αύριο η Άντα θα ζωγραφίσει με τη Μαρία. Μεθαύριο θα διασκεδάσει μαζί της σε μία συναυλία. Οι δυο τους είναι πολύ καλές φίλες.

Η Άντα είναι από τη Ζάμπια. Φέτος είναι διακοπές με την οικογένειά της στη Μαδαγασκάρη. Χθες η Άντα _____ στην παραλία τη Μαρία και _____ στο ξενοδοχείο μαζί της. Αύριο η Άντα _____ με τη Μαρία. Μεθαύριο _____ μαζί της σε μία συναυλία. Οι δυο τους είναι πολύ καλές φίλες.